

RAPPORT

Aktiviteter för en förbättrad förmåga inom lägesbildsområdet

Redovisning av regeringsuppdrag

Trafikverket

Postadress: Box 810, 781 28 Borlänge

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

Konfidentialitetsnivå: 1 Ej känslig

Dokumenttitel: Rapport: Aktiviteter för en förbättrad förmåga inom lägesbildsområdet

Författare: Gerell Gustav, CF Säkerhet

Dokumentdatum: 2024-11-15

Ärendenummer: 2024/121669

Kontaktperson: Pär-Ola Klang, CF Säkerhet

Publikationsnummer: 2024:178

ISBN: 978-91-8045-385-1

Innehåll

1 Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Uppdraget.....	5
1.3 Genomförande	6
2 Identifierade utmaningar.....	7
2.1 Grundförutsättningar.....	7
2.2 Arbetssätt	8
2.3 Samverkan	8
2.4 Organisation	9
2.5 Teknik.....	9
3 Genomförda aktiviteter	10
3.1 Grundförutsättningar.....	10
3.2 Arbetssätt	10
3.3 Samverkan	11
3.4 Organisation	12
3.5 Teknik.....	14
4 Avslutning.....	15
4.1 Var står vi inför vintern 2024/2025?	15
4.2 Vad kommer närmast?	16

Sammanfattning

Sverige får aldrig stanna. Transportsystemet är en central del av Sveriges totalförsvaret och fungerande transporter är en absolut förutsättning för att viktiga samhällsfunktioner ska kunna fungera vid svåra påfrestningar, orsakade av såväl fredstida kriser som krig. Det försämrade omvärldsläget ställer allt högre krav på aktörers förmåga att snabbt få en korrekt bild av vad som hänt för att kunna mildra konsekvenserna av det inträffade, både enskilt och tillsammans med andra.

Regeringen har uppdragit åt Trafikverket att genomföra aktiviteter som syftar till att öka myndighetens regionala och centrala förmåga att i samband med större störningar inom väg- och järnvägssystemet inhämta information om händelser och loggföra dessa samt upprätta, revidera, och dela lägesbilder i realtid.

Trafikverket har sedan händelserna i början av 2024 gjort en stor förflyttning inom lägesbildsområdet. Myndigheten har förtydligat grundförutsättningar och arbetssätt för informationsinsamling, genomfört organisatoriska förändringar inom operativa verksamheter samt stärkt samverkan med externa aktörer. Tillsammans med tekniska hjälpmedel för omvärldsbevakning, informationsinsamling och sammanställning av lägesinformation bidrar detta till en väsentligt ökad förmåga.

Vi har lagt stor vikt vid att stärka förmågan att uppfatta tidiga signaler samt att identifiera informationsflöden som är kritiska för att identifiera situationens allvar. Vi har dessutom utvecklat metoder och tydliggjort interna beslutskedjor för att stärka den operativa förmågan.

Vi har stärkt informationsdelningen mellan Trafikverket och våra entreprenörer. I varje region har vi också påbörjat ett arbete med att knyta till oss övriga delar av näringslivet (till exempel hamnar, flygplatser och logistiknoder) för att samla in lägesinformation. Regionerna övar förmågan tillsammans med näringslivet under november–december 2024.

1 Inledning

Den 27 juni 2024 gav regeringen Trafikverket i uppdrag att genomföra aktiviteter som syftar till att förbättra förmågan att upprätta, revidera och dela lägesbilder.¹ Denna rapport redovisar hur vi har omhändertagit uppdraget.

1.1 Bakgrund

Sverige får aldrig stanna. Transportsystemet är en central del av Sveriges totalförsvaret och fungerande transporter är en absolut förutsättning för att viktiga samhällsfunktioner ska kunna fungera vid svåra påfrestningar, oavsett om de orsakas av fredstida kriser eller krig. Det försämrade omvärldsläget ställer allt högre krav på aktörers förmåga att snabbt få en korrekt bild av vad som hänt för kunna mildra konsekvenserna av det inträffade, både enskilt och tillsammans med andra.

I början av 2024 inträffade flera händelser som satte Trafikverkets förmåga att upprätta lägesbilder på prov. Utvärderingar har därefter visat att vi behöver fortsätta att utveckla och förbättra förmågan inom lägesbildsområdet.

1.2 Uppdraget

Regeringens uppdrag till Trafikverket var följande:

Trafikverket ska genomföra aktiviteter som syftar till ökad regional och central förmåga i myndigheten att i samband med större störningar inom väg- och järnvägssystemet kunna inhämta information om händelser och loggföra dessa samt upprätta, revidera, och dela lägesbilder i realtid.

Trafikverket ska särskilt beakta sådana informationskategorier och informationsflöden som är kritiska för att tidigt identifiera situationens allvar, vidta lämpliga åtgärder i samverkan med andra samhällsaktörer samt bidra till att säkerställa ett tidigt agerande inför eller under en störning.

Trafikverket ska inom ramen för uppdraget utveckla metoder för att samla in information och engagera relevanta privata aktörer, till exempel upphandlade underhålls- och serviceentreprenörer, de företag som utför snöröjning samt relevanta statliga, regionala och kommunala aktörer.

Vid genomförandet av uppdraget ska Trafikverket höra Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2024 till Regeringskansliet (Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet).

¹ Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Trafikverket, LI2024/01414

1.3 Genomförande

Utvecklingen av Trafikverkets förmåga inom lägesbildsområdet har under 2024 involverat samtliga verksamhetsområden inom myndigheten. Arbetet har inriktats av en styrgrupp som ansvarat för tre uppdrag med koppling till lägesbildsområdet.²

Vi har granskat ett antal utvärderingar som genomförts under 2024, som på olika sätt identifierat styrkor och utmaningar kopplat till lägesbild. Till uppdraget har vi också knutit ett redan pågående utvecklingsarbete inom lägesbildsområdet, som initierades internt tidigare under året.

De sammantagna utmaningarna beskrivs i kapitel 2. I kapitel 3 redovisas vilka aktiviteter vi har genomfört för att svara upp mot dessa utmaningar.

Trafikverket har hört Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och beskrivit vilka åtgärder som vidtas. MSB hade inga invändningar på det genomförda arbetet.³

² Utöver det uppdrag som redovisas i denna rapport, även: Uppdrag till Trafikverket att redogöra för förbättringsåtgärder och utveckla en handlingsplan för förbättrad vinterväghållning, Regeringskansliet, 3 juni 2024.
Publikation: 2024:159. Slutredovisat den 6 november 2024.;
Kraftsamling – hantera stora störningar på väg (internt GD-uppdrag). Uppdraget slutredovisas i december 2024.

³ MSB, Enheten för Operativ analys, 7 oktober 2024.

2 Identifierade utmaningar

Under 2024 gjordes sex utvärderingar med koppling till lägesbilder och Trafikverkets hantering av samhällsstörningar:

- Intern utvärdering av händelsen på E22⁴
- Extern utredning av trafikstoppet på E22⁵
- Utvärderingsrapport snöoväder E4⁶
- Utvärdering av den aktörsgemensamma hanteringen av tre händelser⁷
- Utvärdering Eurovision, Malmö 2024⁸
- Revisionsrapport - Samordning beredskapssektorn Transporter - TRV 2024/32330⁹

Utöver ovanstående har Trafikverket, redan innan händelserna i början av 2024, identifierat ett antal områden kopplat till lägesbild som behöver utvecklas. Ett exempel är informationsflöden och grundförutsättningar för lägesbilsarbetet.

I det här kapitlet ger vi en generell beskrivning av identifierade utmaningar kopplade till vår förmåga att skapa, revidera och dela lägesbilder. Beskrivningen delas upp i avsnitten *grundförutsättningar*, *arbetsätt*, *samverkan*, *organisation* och *teknik*. I varje avsnitt presenterar vi också aktiviteter som syftar till att stärka vår förmåga inom områdena.

2.1 Grundförutsättningar

Utvärderingar har visat att det på Trafikverket inte finns en samstämmig bild av vad en lägesbild är, vem som ska ta fram den, om den ska vara ett beslutsunderlag och i så fall till vem, och vem som ska skicka information till vem i lägesbildskedjan. Att så är fallet är naturligt – dessa frågor diskuteras flitigt på alla nivåer i hela krisberedskapssystemet. Men utvärderingarna visar att vi behöver tydliggöra syfte

⁴ Utvärdering av händelsen på E22 – Snöovädret den första veckan i januari 2024. Intern rapport 2024-03-26, Dnr: TRV 2024/34405.

⁵ Oberoende utredning av trafikstoppet på E22 3–5 januari 2024. Extern rapport 2024-03-25, Länsstyrelsen Skåne/Capgemini.

⁶ Utvärderingsrapport snöoväder E4 – den interna samverkan och hanteringen. Intern utvärdering 2024-04-16.

⁷ Utvärdering av den aktörsgemensamma hanteringen av tre händelser ur ett krisberedskapsperspektiv: Redovisning av regeringsuppdrag Fö2024/00366. MSB, augusti 2024, publ.nr. MSB2397.

⁸ Utvärdering Eurovision 2024. Intern utvärdering, TRV 2024/91368.

⁹ Revisionsrapport - Samordning beredskapssektorn Transporter. Intern rapport 2024-07-01, Dnr. TRV 2024/32330.

och användningsområde för lägesbilden och etablera en gemensam förståelse för lägesbilsarbetet inom myndigheten.

Aktiviteter:

- *tydliggör definitioner och begrepp*
- *tydliggör syftet med lägesbilder*
- *granska/revidera existerande lägesbildsmallar.*

2.2 Arbetsätt

Trafikverkets verksamhetsöverskridande arbetsätt inom lägesbilsområdet behöver utvecklas. Erfarenheterna visar att vissa arbetsätt riskerar att leda till ett informationsvakuum, där verksamheter förlitar sig på att *någon annan* agerar vid en eventuell kris. Eventuella otydligheter behöver därför åtgärdas.

Interna informationsflöden, ansvar och arbetsätt behöver utvecklas så att inte viktig information ”stannar på vägen”. Arbetsätten bör involvera näringslivet och kontrakterade entreprenörer. Vid nära förestående eller inträffade händelser behöver Trafikverket ha en ännu bättre lägesuppfattning som säkerställer att aktuella problem fångas upp och hanteras. I tillägg till detta bör omvärldsbevakningen utvecklas ytterligare och bli mer proaktiv.

Aktiviteter:

- *tydliggör informationsflöden*
- *utveckla proaktiva arbetsätt*
- *snabbare mekanismer för informationsinsamling*
- *tydliggör kraven på entreprenörer och övriga näringslivet.*

2.3 Samverkan

Ett annat område som behöver utvecklas är samverkan med externa aktörer. Under händelsen vid E22 manifesterades detta bland annat genom diskussionen om huruvida mitträcken skulle sågas upp eller inte och vem som i så fall hade mandat att göra det. Utöver kunskap om den egna organisationens ansvar, roll och mandat behöver de samverkande aktörerna också ha en helhetssyn och en förståelse för varandras perspektiv, för att överbrygga oklarheter och skapa handlingskraft. Detta är ett område som behöver utvecklas. En djupare samverkanskultur mellan berörda aktörer behöver etableras, som sänker trösklarna för att gemensamt lösa uppkomna problem. Ansvar ligger inte ensamt på Trafikverket, men vi kan och bör dra vårt strå till stacken för att stärka den samlade, aktörsgemensamma förmågan.

Aktiviteter:

- *Stärk samverkan*
- *Upprätta kontaktvägar på olika nivåer*
- *Utveckla förmågan att upprätta och dela lägesbild med utländska aktörer*
- *Utveckla arbetet med sektorslägesbild.*

2.4 Organisation

Utvärderingar har pekat på oklarheter i gränssnitten mellan beredskapsorganisationens stab och linjeorganisationen samt mellan trafikledningen av väg och trafikledningen av järnväg. Överlappande ansvar behöver tydliggöras så att det alltid är tydligt vem som ansvarar för vad i lägesbildshanteringen.

Det framgår också av utvärderingarna att Trafikverket behöver tydliggöra roller och ansvar internt, så att medarbetarna vet vilka möjligheter som finns för att gå utanför ordinarie ramar vid händelser som ställer höga krav på proaktivitet och aktörsgemensam hantering.

Aktiviteter:

- *Tydliggör operativa funktioners organisering, mandat och ansvar*
- *Stärkt ledningsförmåga*
- *Justera ansvar och roller*
- *Se över bemanningsrutiner för operativa funktioner.*

2.5 Teknik

Teknik har i utvärderingar lyfts fram som en potentiell möjliggörare som inte används i tillräckligt stor utsträckning. Till exempel kan videokonferenslösningar mellan operativa funktioner, AI-baserad omvärldsbevakning och tekniska stödsystem bidra till ett smidigare arbete med lägesbild.

Även om tekniska stödsystem kan ha en gynnsam effekt på lägesbildsarbetet är de sannolikt inte avgörande. Lägesbilder har under alla tider tagits fram utan digitala tekniska stödsystem. Men för en myndighet av Trafikverkets storlek och geografiska spridning kan ett digitalt stödsystem ge ett betydande stöd i lägesbildsprocessen.

Aktiviteter:

- *Undersök möjligheterna med tekniska stödsystem*
- *Nyttja befintliga tekniska hjälpmedel*
- *Stärk förmågan att informera till allmänheten.*

3 Genomförda aktiviteter

De identifierade utmaningarna har omhändertagits i ett antal olika aktiviteter som antingen redan har genomförts eller som pågår. Aktiviteterna redovisas nedan, uppdelat på fem avsnitt: *grundförutsättningar*, *arbetssätt*, *samverkan*, *organisation* och *teknik*.

3.1 Grundförutsättningar

Aktivitet	Önskad effekt	Status
1. Tydliggör definitioner och begrepp	Begrepp såsom lägesbild, lägesuppfattning och lägesrapport är definierade.	<u>Genomförd</u> Färdigt Q4 2024.
2. Tydliggör syftet med lägesbilder	Syftet med lägesbilder och, om det finns flera syften, i vilka situationer vilken typ av lägesbild är aktuell är tydliggjort.	<u>Genomförd</u> Färdigt Q4 2024.
3. Granska/revidera existerande lägesbildsmallar	Trafikverkets lägesbildsmallar är ändamålsenliga och agerbara.	<u>Genomförd</u> Färdigt Q4 2024.

3.2 Arbetssätt

Aktivitet	Önskad effekt	Status
4. Tydliggör informationsflöden	Ett tydligt informationsdelningsflöde i vardagen och vid händelser är framtaget och implementerat. Flödet ska säkerställa att berörda organisationsdelar bidrar till lägesbilsarbetet utifrån Trafikverkets roll som: - <i>sektorsansvarig myndighet</i> inom beredskapssektor Transporter - <i>beredskapsmyndighet</i> i beredskapssektorn Post- och elektroniska kommunikationer.	<u>Genomförd</u> Flödet är framtaget och implementering pågår. Färdigt Q1 2025.
5. Utveckla proaktiva arbetssätt	Förmågan att agera utifrån aktuell lägesbild har ökat. Vid osäkra situationer präglas arbetet av initiativkraft och proaktivitet. Förmågan att analysera och ompröva bedömningar när en händelse inte utvecklas som förväntat, exempelvis vid väderhändelser, har stärkts.	<u>Pågående</u> Övningar pågår i syfte att stärka förmågan att fatta beslut i osäkra och tidskritiska situationer. Justerad rutinbeskrivning för tjänsteman i beredskap (TiB) fastställs Q4 2024. Justeringen förtydligar vikten av proaktivitet. Färdigt Q1 2025

<p>6. Snabbare mekanismer för informationsinsamling</p>	<p>Det finns framtagna arbetsätt för informationsinsamling i olika tidsperspektiv.</p> <p>Operativa lägesbedömningar genomförs oftare och med kortare inställelsetid.</p> <p>Operativa funktioner har ett etablerat arbetsätt för loggföring och kvittering av information.</p>	<p><u>Pågående</u></p> <p>Utveckling pågår av arbetsätt vid tidskritiska leveranser, inklusive loggföring och kvittering av mottagen information.</p> <p>Beslutat att dela upp trafiksamverkan i två separata mötesformer:</p> <p><i>trafiksamverkan</i> (regelbundet forum) och <i>bedömningsmöte</i> (operativt forum).</p> <p><i>Färdigt Q1 2025</i></p>
<p>7. Tydliggör kraven på entreprenörer och övriga näringslivet</p>	<p>Kraven på entreprenörer att dela information och föra logg vid samhällsstörningar är tydliggjorda.</p> <p>Förmågan att tillsammans med näringslivet ta fram regionala och nationella sektorslägesbilder har ökat.</p>	<p><u>Pågår</u></p> <p>Uppdaterat och implementerat rutiner för entreprenörer och andra resurser i vägsystemet för att de i högre grad ska bidra med lägesinformation. Det behöver utredas om liknande uppdateringar behövs för andra trafikslag.</p> <p>Det pågår en uppbyggnad av regionala nätverk med näringslivet för inhämtning av lägesbild inom samtliga trafikslag.</p> <p><i>Färdigt Q4 2024</i></p>

3.3 Samverkan

Aktivitet	Önskad effekt	Status
<p>8. Stärk samverkan</p>	<p>Förståelsen för Trafikverkets ansvar och mandat i relation till andra samhällsaktörer har ökat.</p> <p>Andra aktörers förväntningar på och behov av information från Trafikverket är tydliggjorda.</p>	<p><u>Pågående</u></p> <p>Arbete pågår för att säkerställa att samtliga regioner har fungerande rutiner för samverkan med länsstyrelser och övriga aktörer.</p> <p>Trafikverket medverkar med representation från respektive region vid länsstyrelsens kurs för regional samverkan.</p> <p>Pilotprojekt pågår i Södra regionen tillsammans med räddningstjänstens tre ledningssystem och Polisen, om kontaktrutiner vid vädervarningar. Implementeras under 2024–2025.</p> <p>Trafikverket samverkar med MSB och SMHI om vädervarningar och information till allmänheten.</p> <p><i>Färdigt Q2 2025</i></p>

<p>9. Upprätta kontaktvägar på olika nivåer</p>	<p>Operativa kontaktvägar mellan Trafikverket och andra samhällsaktörer på olika nivåer (taktisk, operativ, strategisk) är framtagna.</p>	<p><u>Pågående</u> Pilotprojekt pågår i Södra och Västra regionen mellan Trafikverket, Polisen och räddningstjänsten, där kontaktlistor har tagits fram på taktisk, operativ och strategisk nivå. Fortsatt implementering under 2024–2025. <i>Färdigt Q4 2025</i></p>
<p>10. Utveckla förmågan att upprätta och dela lägesbild med utländska aktörer</p>	<p>Förmågan att upprätta och dela lägesbilder i en internationell kontext, t.ex. med Nato och NTPC (Nordic Transport Preparedness Cooperation) har stärkts.</p>	<p><u>Pågående</u> Arbetet är under uppbyggnad. Beroenden finns till andra pågående regeringsuppdrag med koppling till Nato/NRS (Fö). <i>Bedömt färdigt Q4 2025</i></p>
<p>11. Utveckla arbetet med sektorslägesbild</p>	<p>Trafikverket har stärkt förmågan att ta fram sektorsövergripande lägesbilder i sin roll som sektorsansvarig myndighet för beredskapssektor Transporter.</p>	<p><u>Pågående</u> Utvecklingsarbete sker i en myndighetsgemensam nationell arbetsgrupp. TiB-överenskommelse inom beredskapssektor Transporter är under utveckling. BTPOS har tagit fram och övat metod för informationsdelning vid snabba händelseförlopp samt upprättat kontaktlistor över berörda aktörer. Motsvarande arbete sker på regional nivå mellan Trafikverkets regioner och regionalt näringsliv. Trafikverket har upprättat 35 Rakel-talgrupper med övriga myndigheter inom sektorn. <i>Färdigt Q4 2024</i></p>

3.4 Organisation

Aktivitet	Önskad effekt	Status
<p>12. Tydliggör operativa funktioners organisering, mandat och ansvar</p>	<p>Ansvaret och uppgifterna för funktionen TiB (tjänsteman i beredskap) har tydliggjorts för övriga operativa funktioner inom Trafikverket. Huvudansvaret för framtagande av lägesbild är tydliggjort. Övriga funktioners ansvar för att bidra med information till lägesbilden är förtydligat.</p>	<p><u>Genomförd</u> Tydliggjort och stärkt roll och mandat samt stärkt samarbetet mellan nationell och regional TiB. Reviderat rutin för nyttjande av förstärkningsresurser. Genomfört övnings- och utbildningsinsatser. Tar fram underlag om ansvar och mandat inför och under</p>

		hantering av stora störningar på väg. <i>Färdigt Q4 2024</i>
13. Stärkt ledningsförmåga	Förmågan att leda verksamheten och fatta beslut under alla typer av förhållanden i samtliga samhällstillstånd har ökat.	<u>Genomförd</u> Etablerat sex regioner med samma geografiska indelning som civilområdena. Etablerat central funktion för säkerhet med ansvar för att bl.a. inrikta och samordna beredskapsfrågor. Etablerat en avdelning med ansvar för lägesbildshantering vid den centrala funktionen för säkerhet. Stärkt de regionala ledningarna med beredskapskompetens samt genomfört ledningsövningar i samtliga regioner. Uppdaterat styrande dokument för att förtydliga kundtjänstens roll vid händelser, såväl utåt mot medborgare som inåt mot beredskapsorganisationen. Beslutat och påbörjat internt uppdrag för robust ledningsförmåga i alla samhällstillstånd. <i>Färdigt Q4 2024</i>
14. Justera ansvar och roller	Organisatoriska åtgärder har vidtagits för att skapa en ökad effektivitet och ett enklare internt informationsutbyte, exempelvis genom att flytta operativa funktioner närmare varandra.	<u>Genomförd</u> Omorganiserat trafikledningen inom verksamhetsområdet Trafik för att möjliggöra en förbättrad nationell lägesbild. Etablerat ett operativt center på verksamhetsområdet IKT för att bidra till en samlad lägesbild inom it-området och it-säkerhetsområdet. <i>Färdigt Q4 2024</i>
15. Se över bemanningsrutiner för operativa funktioner.	Rutiner för trafikledning och andra operativa funktioner, exempelvis genom att stärka bemanningen inför väntade väderstörningar, har utvecklats. Förmågan att leda väg- och järnvägstrafik vid situationer som präglas av hög arbetsbelastning och komplexitet har stärkts.	<u>Pågående</u> Etablerat funktionen <i>operativ ledning i beredskap</i> på verksamhetsområdet Underhåll i samtliga regioner, den 30 november 2024. Uppdaterat rutin för operativ ledning inom verksamhetsområdet Trafik för att möjliggöra beslut om förstärkning. <i>Färdigt Q4 2024</i>

3.5 Teknik

Aktivitet	Önskad effekt	Status
<p>16. Undersök möjligheterna med tekniska stödsystem</p>	<p>Förmågan att, med hjälp av tekniska stödsystem, snabbt och smidigt inhämta och sammanställa information från olika källor har ökat.</p> <p>Användningen av realtidsdata från exempelvis väderdata, kameror, ad hoc-rapportering, drönare, fordons- och mobildata, har ökat.</p>	<p><u>Pågående</u></p> <p>Analys av möjligheter som möter eventuella behov av tekniska verktyg inom lägesbilsområdet.</p> <p>Utredning av ökad användning av realtidsdata från trafikanter och fordon för att övervaka trafikflöden och tidigare kunna identifiera avvikelser i trafikrytmen.</p> <p><i>Färdigt Q1 2025</i></p>
<p>17. Nyttja befintliga tekniska hjälpmedel</p>	<p>Förmågan att samla in och dela information med hjälp av befintliga tekniska hjälpmedel har ökat.</p>	<p><u>Pågående</u></p> <p>Inventerar befintliga teknisk stöd för strukturerad informationsinhämtning.</p> <p>Utredning av behovet av ständigt upprättad videolänk mellan operativa funktioner.</p> <p><i>Färdigt Q4 2025</i></p>
<p>18. Stärk förmågan att informera till allmänheten</p>	<p>Förmågan att kommunicera aktuella trafikstörningar till allmänheten med hjälp av tekniska lösningar har stärkts.</p>	<p><u>Pågående</u></p> <p>Kartlägger behov och informationsflöden både i egna och externa kanaler (t.ex. radio, navigationssystem, trafiken.nu, myndighetsmeddelanden, VMA).</p> <p>Pilotprojekt pågår för att undersöka hur information i digital form kan komplettera eller ersätta fysisk utrustning, ex. skyltar och meddelandetavlor.</p> <p><i>Färdigt Q4 2025</i></p>

4 Avslutning

Trafikverket har under 2024 genomfört aktiviteter för att stärka förmågan inom lägesbilsområdet. Redan innan det aktuella regeringsuppdraget inkom till oss hade vi initierat ett antal utvecklingsprojekt. Frågan är prioriterad och det är väl känt i samtliga delar av myndigheten att vi ska öka förmågan inom området.

4.1 Var står vi inför vintern 2024/2025?

Som sammanställningen i kapitel 3 visar har vi genomfört en rad aktiviteter för att stärka förmågan inom lägesbilsområdet. Inför vintern 2024/2025 väntas därför flera av de utmaningar som präglade händelserna föregående vinter vara åtgärdade. Vi har nu, oavsett händelse, en bättre förmåga att samla in information, skapa lägesbilder och dela information, än vad som var fallet vintern 2023/2024.

- Vi har stärkt grunderna för lägesbilsarbetet. Centrala begrepp, syften samt grundläggande flöden för insamling och delgivning av lägesbild är tydliggjorda. Mallar och arbetssätt för lägesrapportering och lägesbild har setts över och kommunicerats till berörda delar av verksamheten.
- Vi genomför ett flertal insatser för att stärka proaktiviteten i de operativa verksamheterna. Rutinbeskrivningar för TiB (tjänsteman i beredskap) har uppdaterats, utbildnings- och övningsinsatser har genomförts och ett arbete kopplat till ansvars- och mandatfrågor i förhållande till externa aktörer har inletts.
- Vi har gjort organisatoriska förändringar för att stärka förmågan att ta fram en snabb, korrekt och agerbar lägesbild. Till exempel har ett operativt forum inrättats för lägesorientering vid tidskritiska händelser. Vi har också inrättat en central funktion för säkerhet med ett samlat ansvar för lägesbilsområdet. På verksamhetsområdesnivå har organisatoriska förändringar genomförts inom IKT, Underhåll samt Trafik – samtliga med målet att stärka den operativa förmågan.
- Vi har uppdaterat och implementerat rutiner för entreprenörer och andra resurser i vägsystemet, för att de i högre grad ska bidra till lägesbilder. På regional nivå har privat-offentliga nätverk bildats inom transportområdet för att säkerställa en god regional lägesbild vid samhällsstörningar. Ett flertal övningar genomförs för att testa förmågan.
- Vi har tagit initiativ för att stärka samverkan med externa aktörer, både inom ramen för våra uppgifter som beredskapsmyndighet och som sektorsansvarig myndighet för beredskapssektor Transporter. I tillägg till

detta pågår ett arbete för att också ansluta till det lägesbildaarbete som pågår i en internationell kontext.

- Vi har inlett ett uppdrag för att säkerställa robust ledningsförmåga i samtliga samhällstillstånd. Arbetet syftar till att förenkla och tydliggöra beredskapsorganisationens struktur, uppgifter och ansvar. Ett deluppdrag vidareutvecklar och implementerar de delar av denna rapport som ännu inte har tagits i mål.
- Vi har initierat ett antal initiativ för att se över och stärka upp myndighetens tekniska lösningar för lägesbild. Detta gäller såväl insamling av data som sammanställning och delgivning av faktiska lägesbilder. I vissa fall har vi redan idag ökat vår förmåga, till exempel genom att nyttja befintliga system för datainsamling på ett bättre sätt. I andra fall undersöks möjligheten att införskaffa nya system för att samla in och sammanställa lägesinformation.

Ovanstående utgör ett axplock av de aktiviteter som har genomförts för att stärka vår förmåga inom lägesbildaområdet. Flera av dem ger en dubbelriktad nytta, där inte bara lägesbildaområdet stärks utan också vår generella förmåga att hantera samhällsstörningar. Lägesbilder är ett centralt verktyg för denna förmåga, och framtagandet av lägesbilder förutsätter i sin tur att strukturer, flöden och arbetssätt finns på plats.

Under uppdragets gång har vi löpande deltagit med personal i vidareutvecklingen av *Gemensamma grunder för samverkan och ledning*, som har letts av MSB. I ramverket har just rapportering och lägesbild varit två centrala komponenter. De åtgärder som har genomförts inom ramen för uppdraget ligger i linje med de resultat som framkommit i detta arbete.

4.2 Vad kommer härnäst?

Merparten av aktiviteterna som har identifierats är omhändertagna, men det betyder inte att vi helt har gått i mål. Ett arbete återstår för att säkerställa att förändringarna får avsedd effekt.

Vi har genomfört förändringar inom samtliga geografiska områden, men då Södra regionen var särskilt drabbad under 2023–2024 har det av naturliga skäl också varit denna region som har kommit längst i implementeringsarbetet. Under första halvan av 2025 väntas de utvecklingsprojekt som startat i Södra regionen att implementeras också nationellt samt i övriga regioner.

Vi undersöker behovet av systemstöd för insamling och sammanställning av lägesbild. På längre sikt utreder vi också om kontraktskraven för entreprenörernas förmåga att leverera lägesbilder behöver utökas. Området kommer sannolikt att vara under utveckling under flera år framöver, då uppdateringar sker i takt med att kontrakt förnyas eller upprättas.

Sammanfattningsvis kan vi med denna rapport rapportera att en stor förflyttning har gjorts inom lägesbilsområdet. Vi har genomfört aktiviteter inom en lång rad områden. Den sammantagna bilden är att vi har stärkt den regionala och centrala förmågan inom lägesbilsområdet.

Trafikverket, 781 89 Borlänge. Besöksadress: Röda vägen 1
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00 [trafikverket.se](https://www.trafikverket.se)